

Oudergesprekken

Expertsysteem ZIEN!
voor het primair onderwijs

november 2012
Elise Rijkers

Met dank aan Dries van Dieren

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Hoofdstuk 1 – Oudergesprekken en handelingsgericht werken	4
1.1 Cyclus doorlopen.....	4
1.2 Toepassing van de gespreksmodellen	6
1.3 Doel van het gesprek.....	6
1.4 Voorbereiding van het gesprek.....	6
Hoofdstuk 2 - Verschillende gespreksmodellen	8
2.1 Gespreksmodel basisschema	8
2.2 Gespreksmodel minder gecompliceerd gesprek	9
2.3 Gespreksmodel 10-minuten gesprek.....	13
2.4 Gespreksmodel minder gecompliceerd gesprek - voorbeeld	15
2.5 Gespreksmodel meer gecompliceerd gesprek - voorbeeld.....	17
Hoofdstuk 3 - De relatie met ouders	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Educatief partnerschap	21
3.3 Vormen van ouderbetrokkenheid.....	21
3.4 interacties en loyaliteit.....	22
Hoofdstuk 4 - Afbakening van de professionele taak van de school	24
4.1 De professionele rol van de school.....	24
4.2 Specifieke gespreksvaardigheden op het grensgebied mede-opvoeder / hulpverlener	26
Hoofdstuk 5 - Communicatie en gespreksvaardigheden	28
5.1 De dramadriehoek.....	28
5.1.1 de posities in de dramadriehoek	28
5.1.2 manieren om uit de dramadriehoek te blijven.....	29
5.2 Bouwstenen voor een goede communicatie met ouders.....	30
5.2.1. de eerste laag van het muurtje	30
5.2.2. de tweede laag van het muurtje	31
5.2.3. de derde laag van het muurtje	32
Afsluiting	34
Literatuuropgave	35
Bijlage 1 - Cirkel van de basisontwikkeling	36

Inleiding

Elke leerkracht of andere professionele opvoeder krijgt te maken met het voeren van gesprekken met ouders.

Voor sommige leerkrachten is dit vanzelfsprekend en iets positiefs. Voor anderen is het spannend en de vraag hoe ze hier vorm aan moeten geven.

Zeker als het gaat om meer gecompliceerde situaties en gesprekken blijkt het voor veel leerkrachten en professionele opvoeders niet vanzelf te gaan om juist dan op een adequate manier met ouders in contact te treden en zo tot een prettige samenwerking te komen. Een samenwerking die het welbevinden van het kind op het oog heeft.

Dit document biedt een handreiking bij het voeren van oudergesprekken. We gaan in op de plaats van handelingsgericht werken binnen de leerlingenzorg. Hier wordt op een transparante manier inzichtelijk gemaakt welke cyclus de leerkracht meerdere keren per jaar per kind doorloopt en hoe je ouders daarbij kunt betrekken.

Met de verschillende gespreksmodellen wordt een handreiking geboden bij het daadwerkelijk voeren van een oudergesprek. Deze praktische modellen zijn direct bruikbaar en kunnen als 'format' voor een gesprek dienen.

Als ik er ben je door de leerkracht van groep 3 gevraagd om één van haar leerlingen, Annelise, te observeren. Het meisje is heel stil, houdt zich afzijdig van de groep en maakt een verdrietige indruk. Ze zit nog niet zo lang op deze school en eigenlijk weet je niet zoveel van haar. Na observatie heb je besloten de ouders voor een gesprek uit te nodigen. Samen met de leerkracht wil je met de ouders delen wat jullie zien en wat jullie zorgen zijn. Jullie zijn vooral benieuwd naar de visie van de ouders: hoe gaat het thuis met Annelise, mist ze haar vorige school, was ze daar ook stil en teruggetrokken, herkennen de ouders de verdrietige uitstraling enzovoort.

Tijdens het gesprekje, merk je dat Annelise haar teruggetrokkenheid van geen vreemde heeft. Moeder zegt bijna niets. Veel verder dan wat gemeenheden kom je niet. Je krijgt een beetje het gevoel dat ze niet zoveel vertrouwen heeft in jullie als leerkracht en ik'er. Misschien is dat wel één van de redenen waarom ze zwijgt, maar dat blijft uiteraard gissen. Vader is wel spraakzamer, maar hij is veel weg voor zijn werk dus wat thuis betreft heb je de informatie van moeder nodig.

Je vraagt je af hoe je moeder meer bij het gesprek kunt betrekken en haar vertrouwen kunt geven.

Vanavond is het ouderavond met 10-minuten gesprekken. Je bent leerkracht van groep 7 en ziet er tegenop. Een aantal van je leerlingen hebben erg veel problemen met rekenen. Sommigen staan er in het geheel slecht voor. Eén dreigt zelfs te doubleren. Tegen dat oudergesprek zie je het meest op, want je weet dat de ouders daar niets van willen weten. Je weet niet goed hoe je het aan moet pakken. Je praat met je collega die de groep vorig jaar had. Zij doet je wat tips van de hand, maar het neemt je opzien niet weg.

's Avonds verloopt het gesprekje redelijk. Er vallen geen harde woorden, maar de sfeer is erg gespannen waardoor je bijna niets aan de orde durft te stellen. Echt verder kom je dus niet. Je weet niet of je boodschap, dat er een kans op doubleren in zit, bij de ouders geland is. Met een het onbevredigde gevoel dat je niet zoveel verder bent gekomen ga je naar huis...

Om de verhouding tussen ouders en school helder te krijgen, wordt ook het thema ouderbetrokkenheid uitgewerkt.

Tot slot wordt ingegaan op communicatieve vaardigheden en enkele theoretische achtergronden van communicatie (denk bijvoorbeeld aan de dramadriehoek).

Met deze handvatten hopen we leerkracht en professionele opvoeder een instrument in handen te geven wat het contact met ouders zal versoepelen en de samenwerking met ouders zal bevorderen.

Hoofdstuk 1 – Oudergesprekken en handelingsgericht werken

1.1 Cyclus doorlopen

Voor we ingaan op de gespreksmodellen een korte toelichting op hoe binnen scholen die handelingsgericht werken op een systematische en transparante manier vorm gegeven wordt aan de leerlingenzorg. Daarbij is samenwerking met ouders heel waardevol en noodzakelijk.

Bovenstaande cyclus doorloopt de leerkracht meerdere keren per jaar op groepsniveau en op kindniveau. Het gaat bij het thema 'oudergesprekken' met name om het laatstgenoemde niveau: het leerlingniveau. In dit kader geven we een toelichting op de verschillende fasen, gerelateerd aan het sociaal-emotioneel functioneren zoals de leerkracht dat observeert en indien nodig extra begeleidt met behulp van ZIEN!

Stap in het cyclisch proces van ZIEN!	Activiteiten	Mogelijke betrokkenheid ouders
1. Waarnemen	De leerkracht observeert en vult vervolgens de vragenlijst in. Leerlingen van groep 5 t/m 8 vullen zelf ook een vragenlijst in. Leerlingen van groep 1 t/m 4 indien	Aan de ouders kan gevraagd worden wat zij zien en merken met betrekking tot het sociaal-emotioneel functioneren van hun kind.

mogelijk, of in een gesprek.

2. Begrijpen

Na het invullen van de vragenlijst wordt een leerlingprofiel gegenereerd in het programma. Indien van toepassing verschijnen een of meer indicatie-uitspraken. De leerkracht interpreteert het profiel en gaat eventueel erover in gesprek met het kind en de ouders. Indien nodig en van toepassing doorloopt de leerkracht ook nog de volgende stappen.

De leerkracht kan met ouders zijn visie op het sociaal-emotioneel functioneren delen en bespreken of ze het herkennen. Hij kan ook vragen of de ouders mee willen denken hoe het gedrag van het kind geïnterpreteerd kan worden en of extra ondersteuning wenselijk of nodig is.

3. Wegen

De leerkracht selecteert welke onderwijsbehoefte (indicatie-uitspraak) het meest relevant lijkt om op in te steken. Vervolgens kiest de leerkracht een handelingsdoel.

Wanneer er op meerdere punten een zorgbehoefte lijkt te zijn, zal er moeten worden gekozen waar als eerste op wordt ingestoken. Door de ouders te betrekken bij de keuze is de kans op succes het grootst.

4. Plannen

De leerkracht maakt een handelingsplan. Hierbij kan de leerkracht de handelingssuggesties van ZIEN! als inspiratiebron gebruiken.

Bespreek in ieder geval met ouders wat je gaat doen om het kind extra te ondersteunen. Kijk samen of het wenselijk en mogelijk is dat er ook in de thuissituatie aandacht wordt besteed aan dit punt. Informeer of ouders suggesties hebben met betrekking tot de aanpak. Dingen die in de thuissituatie succesvol waren, kunnen op school de kans van slagen vergroten. (TIP: onder knop 'Informatief' op het startscherm van ZIEN! zijn suggesties voor ouders/de thuissituatie te vinden over dezelfde indicatie-uitspraken)

5. Handelen

De leerkracht voert samen met het kind het handelingsplan uit. De leerkracht kan hierbij nog steeds de handelingssuggesties in ZIEN! gebruiken als inspiratiebron.

Door regelmatig met ouders te bespreken hoe het thuis en op school gaat en ervaringen uit te wisselen, kan voortdurend gecheckt worden of een aanpak leidt tot het gewenste resultaat.

6. Evalueren

De leerkracht evalueert of de aanpak het kind heeft geholpen. Hiertoe kan de leerkracht nogmaals ZIEN! invullen.

De evaluatie wordt altijd met ouders gedeeld. Bij voorkeur ook de ouders betrekken bij het vaststellen van de evaluatie.

1.2 Toepassing van de gespreksmodellen

De verschillende gespreksmodellen in dit document kunt u toepassen in de volgende situaties:

- Allerlei voorkomende gesprekken met ouders. Hiervoor is het eerste gespreksmodel, de basisuitwerking, bedoeld.
- Bij een minder gecompliceerd gesprek (bijvoorbeeld het jaarlijkse gesprek naar aanleiding van de ingevulde ZIEN! vragenlijst door leerkracht en/of kind). Zie het gespreksmodel met een voorbeelduitwerking voor een minder gecompliceerd gesprek.
- Bij een meer gecompliceerd gesprek (bijvoorbeeld bij het bespreken van meningsverschillen en bij een hulpplan). Zie het gespreksmodel met een voorbeelduitwerking voor een meer gecompliceerd gesprek.
- Een gesprek waar de ib'er en/of een (externe) orthopedagoog bij betrokken is. (Naar keuze één van de gespreksmodellen gebruiken.)

1. Gespreksmodel – basis
2. Gespreksmodel – basis (uitgewerkt voorbeeld)
3. Gespreksmodel – meer gecompliceerd gesprek

1.3 Doel van het gesprek

Voordat u met het gesprek begint is het belangrijk het doel helder te hebben. Dit zal u richting geven bij het voeren van het gesprek. Het is voor alle gespreksdeelnemers prettig te weten met wat voor doel het gesprek gevoerd wordt. Meestentijds is het doel van een oudergesprek om de betrokkenheid van de ouders bij hun kind op school te vergroten. Dat kan door elkaar te informeren. Nog krachtiger is het als elkaars kennis en ervaring gebruikt wordt. Dit kan door:

1. Uitwisseling van informatie;
Tweezijdig. Zowel door de leerkracht als door de ouders kan informatie worden gegeven.
2. Afstemming van de meningen (beelden) over de situatie van het kind;
De leerkracht en de ouders denken met elkaar mee.
3. Werken aan overeenstemming over de aanpak (door school en/of ouders);
De leerkracht en de ouders beslissen met elkaar.
4. Afspraken maken over de aanpak op school en eventueel thuis.
De leerkracht en de ouders geven meestal gezamenlijk vorm aan de uitvoering.

N.B. De school heeft de ouders hard nodig als het gaat om de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind; nog meer dan bij de cognitieve vakken.

1.4 Voorbereiding van het gesprek

Voordat u een oudergesprek gaat voeren, is het zaak dat u het gesprek goed voorbereidt. Zo weet u voor u zelf wat u ter sprake wil en moet brengen. Ook voorkomt u zo dat u belangrijke zaken vergeet te bespreken. Wanneer u ouders onverwacht spreekt, is dit natuurlijk niet mogelijk.

Wat is nodig voor een goede voorbereiding?

- Je snapt wat het ZIEN!-profiel je vertelt. Je weet ook hoe je dit beeld wilt overdragen aan de ouders.

- Om een volledig beeld te krijgen ben je benieuwd naar de mening van de ouders.
- Indien van toepassing: Je hebt voor jezelf helder wat de zorgbehoefte van het kind is; je hebt een concepthulpplan gereed.
- Indien van toepassing: Neem vast kennis van de oudersuggesties.

Hoofdstuk 2 - Verschillende gespreksmodellen

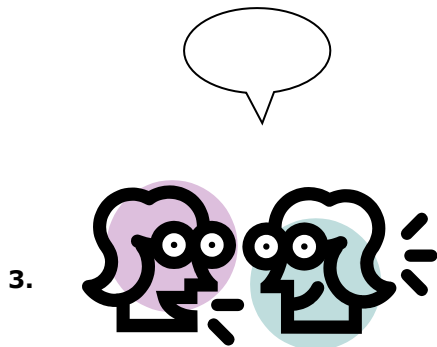
2.1 Gespreksmodel basisschema

Afstemmen

Beelden verhelderen

Het gesprek
Naar een totaalbeeld...

Perspectief
Hoe gaan we verder?

Afsluiting en afspraken

2.2 Gespreksmodel minder gecompliceerd gesprek

Stap	Inhoud	Hulpzinnen
<p>Afstemmen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Welkom heten ❖ Benoem aanleiding en doel van het gesprek. <ul style="list-style-type: none"> ➢ Ouders moeten er een beeld bij hebben/krijgen waarom ze hier zitten. ❖ Geef aan waarom je het belangrijk vindt de ouders erbij te betrekken. <ul style="list-style-type: none"> ➢ Het is zaak dat er wederzijdse betrokkenheid ontstaat. Dit zal het gesprek (en de samenwerking) makkelijker maken en dichter bij elkaar brengen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ik stel voor dat ik eerst iets vertel over.... Daarna... - We zitten hier om.... - Het doel van dit gesprek is... - Voordat we.... - Is er iets wat we moeten weten/ wat u wilt bespreken? - Ik vind het belangrijk hierover met u van gedachten te wisselen omdat.... - Ik heb uw hulp nodig bij....
<p>Beelden verhelderen</p> 	<p>Wat is het beeld van de ouders en van de school?</p> <p>De volgorde: Beslis zelf welke volgorde je wilt hanteren. B.v. Als de ouders iets dwars zit is het handiger om de ouders eerst te laten vertellen.</p> <p><u>Het beeld van de school verhelderen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ Licht het profiel uit ZIEN! toe en leg de begrippen uit. Illustreer dit door concreet gedrag te beschrijven. Dus vooral beschrijvend weergeven; niet beoordelend. <ul style="list-style-type: none"> - Geef aan het eind een korte samenvatting. - Vraag of ouders dit beeld herkennen. <p>Zo nee Vraag of ouders er wat over willen vertellen. Het beeld van de ouders vragend verder verkennen. Zie hieronder: het beeld van de ouders.</p> <p>Zo ja Vraag of ouders dit gedrag thuis ook zien. Vraag hen dit te beschrijven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het is belangrijk dat uw beeld als ouders en ons beeld als school helder wordt. - Moeten we, voordat we de beelden helder krijgen, eerst iets anders/dringends bespreken? - Ik zie bij uw kind... - In de groep is uw kind... - Herkent u dit bij uw kind? - Wat ziet u bij uw kind? - Hoe is het gedrag van uw kind thuis?

Het beeld van de ouders verhelderen:

- Startvraag stellen

(Nu hoeven ouders niet te reageren op het beeld van de school, maar kunnen ze zelf vertellen wat ze willen. Meestal gaat het één op een natuurlijke manier over op het ander).

- Luisteren en ontvangen

- Aanmoedigen

- Doorvragen

- Samenvatten

- Zo nodig informatie noteren

➤ Neem goede nota van wat ouders zeggen. Dat maakt namelijk uw beeld van het kind scherper. Als ouders over hun kind thuis praten, helpt hen dit ook hun eigen beeld scherper te krijgen.

➤ Vanwege de betrokkenheid van de school (medeopvoeder) is het onbevangen luisteren moeilijk. Onderken uw eigen doelen, verwachtingen en gevoelens en "parkeer" deze. Maak innerlijk ruimte voor het beeld van de ouders en datgene wat u misschien moeilijk kunt horen. Immers, tijdens stap 3 heeft u alle ruimte om in gesprek te gaan. En zo ervaren ouders ruimte en veiligheid om alles te zeggen over hun beeld.

Afsluiting beeld van de ouder:

➤ Geef een samenvatting en check deze bij de ouders.

Beide beelden naast elkaar zetten:

➤ Benoem overeenkomsten en verschillen tussen beide beelden.

➤ Vraag na afloop of de ouders zich in deze samenvatting kunnen vinden.

Verschillen in beelden niet wegpoetsen; deze zijn boeiend: ze kunnen elkaar verrijken.

- Welk beeld heeft u bij de situatie van uw kind?
- Hoe ziet u uw kind thuis?
- Kunt u mij meer vertellen over.....
- U vertelde dat uw kind... hoe uit zich dat?
- Waardoor wordt het gedrag volgens u veroorzaakt?

- Als ik u goed begrepen heb dan... klopt dat?
- Zijn er nog andere dingen die u wilt vertellen?

- Als ik goed geluisterd heb, is er verschil tussen uw beeld en dat van mij als leerkracht?
- Vat samen en check bij de ouders: 'kunt u zich hierin vinden?'

Het gesprek

Wel overeenstemming tussen beide beelden

Stel de vraag of het beeld zo voldoende helder is en check of er geen gesprekspunten

- Hebben we zo alle relevante informatie voldoende helder?

<p>Naar een totaalbeeld...</p> 	<p>zijn blijven liggen.</p> <p><u>Geen (volledige) overeenstemming tussen beide beelden</u></p> <p>Benoem de overeenkomsten en verschillen en stel voor daarover te praten.</p> <p>Zo ontstaat een totaalbeeld. Denk in mogelijkheden en kansen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zijn er nog dingen die ik moet weten? - Moeten we het nog over andere dingen hebben? - We zien beiden dat... - Hoe ziet u... - Op dit punt verschillen we van visie. Kunt u uw visie nog eens toelichten?
<p>Perspectief hoe gaan we verder?</p> 	<p>Welke rol krijgen ouders bij de aanpak van hun kind op school?</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ geïnformeerd zijn ➤ meedenken ➤ meebeslissen ➤ mee uitvoeren <p>Dit betekent dat de ouders thuis ook kunnen werken aan dezelfde zorguitspraak van ZIEN!. Zie hiervoor ook de oudersuggesties.</p> <p>Uitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verken wat een kind helpt om positief gedrag te laten zien. • Zoek compenserende en productieve factoren. • Formuleer SMART-doelen. <p>Gesprek</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Als het goed gaat: Zo gaan we door. Beschrijf dit concreet. ➤ Als het kind een (kleine of grote) zorgbehoefte heeft: Bespreek de situatie en wat er aan kan gebeuren. ➤ Besluit tot een aanpak van het kind. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nu is de vraag hoe we verder kunnen. - Ik denk dat het belangrijk is om met elkaar mee te denken hoe we op school met uw kind om kunnen gaan. - Na alles wat we nu met elkaar besproken hebben, lijkt uw kind ... nodig te hebben. - Hoe kunnen we uw kind concreet helpen? - Welke factoren helpen uw in zijn/haar functioneren? - Het gaat goed met uw kind. Ik denk dat we rustig door kunnen gaan met... - Zoals we net besproken hebben, heeft uw kind moeite met/problemen bij.... Wij kunnen het volgende doen... wat vindt u daarvan? - Heeft u tips voor ons hoe we het beste met dit gedrag van uw kind om kunnen gaan? - Ik stel voor dat we... - We willen de komende tijd werken aan...
<p>Afsluiting en afspraken</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Vat het gesprek kort samen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zo wordt nog één keer op een compacte manier helder waar 	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben het in dit gesprek gehad over.... - We hebben besloten tot...

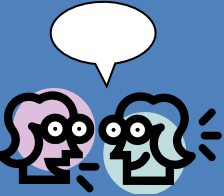

het precies om gaat.

- ❖ Vraag de ouders wat ze van het gesprek vonden.
 - Ouders horen het gevoel te krijgen dat ze gezien en gehoord worden. Door in te gaan op hun ervaringen ontstaat een beeld van hun gedachten en gevoelens en weet je ook waar de ouders op dat moment staan.
- ❖ Maak concrete afspraken over hoe nu verder en indien van toepassing een nieuwe afspraak voor een gesprek.
- ❖ Bedank de ouders voor hun komst en het gesprek.

- Kort samengevat hebben we in dit gesprek het volgende besproken:.....
- Hoe heeft u dit gesprek ervaren?
- Heeft u het gevoel dat belangrijke zaken rondom uw kind voldoende aan bod gekomen zijn in dit gesprek?
- Zijn al uw vragen aan bod gekomen?
- Zullen we afspreken dat...
- Ik stel voor dat...
- Wat moeten we met elkaar afspreken?
- Bedankt voor uw komst
- Bedankt voor dit gesprek
- Ik vond het prettig om met elkaar van gedachten te wisselen.
- Ik vond het fijn samen na te denken over...

2.3 Gespreksmodel 10-minuten gesprek

Stap	Inhoud	Hulpzinnen
<p>Afstemmen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding: wat wil ik kwijt in het gesprek? - Welkom heten - Benoem de inhoud en het doel van het gesprek en check: bent u het daar mee eens? - Inventariseer vragen van ouders die besproken moeten worden. Schik ze op relevantie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ik stel voor dat ik eerst iets vertel over... daarna... - We zitten hier om.... - Voordat we... - Is er iets wat we moeten/wat u wilt bespreken? - Dan kan ik... - Er komt nog gelegenheid voor....
<p>Beelden verhelderen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Informatie van beide partijen delen - Leerresultaten en ontwikkeling - Thuissituatie en inbreng van de ouders - Over de leerling: <ul style="list-style-type: none"> • Iets positiefs noemen en/of leuke anekdote vertellen. • Herkennen (wat zien ouders/leerkracht beiden van het kind? Waarin vind je elkaar?) 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat vond u van het rapport? - Als ik naar de resultaten kijk, zie/merk ik.... - Als het gaat over...zie/merk ik... - Hoe gaat het thuis? - Ik zie dat uw kind.... - Ik wil graag iets leuks vertellen van/over uw kind...
<p>Het gesprek Naar een totaalbeeld...</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zorgen: bespreek en deel de zorgen die je over een kind hebt. ❖ Denk daarbij aan de volgende zaken: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Gedrag van de leerling (in de groep) ➢ Intellectuele ontwikkeling ➢ Sociaal-emotionele ontwikkeling <p><i>Stap 2 (beelden verhelderen) en stap 3 (het gesprek) zijn niet heel duidelijk onderscheiden, maar lopen voortdurend in elkaar over.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ik zie dat uw kind... - Uw kind laat zien dat... - Uw kind lijkt zich te ontwikkelen. - Ik zie bij uw kind, herkent u dit? - Wat vind u ervan dat...?
<p>Perspectief hoe gaan we</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vragen en opmerkingen (voor beide partijen moet er gelegenheid zijn om 	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben het gehad

<p>verder?</p> 	<p>verdere vragen te stellen of opmerkingen te plaatsen).</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Afspraken maken 	<p>over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ik/we wil(len) de komende tijd werken aan... - Ik stel voor dat we afspreken...(concreet, datum) - Wat vindt u hiervan?
<p>Afsluiting en afspraken</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vat het gesprek kort samen. - Afronden: hoe vond u het gesprek? - Bedanken voor de komst en het gesprek. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zijn al uw vragen beantwoord? - We hebben het nu gehad over... - Heeft u nog vragen? - Bedankt dat u er was!

2.4 Gespreksmodel minder gecompliceerd gesprek - voorbeeld

Deze uitwerking kunt u in de volgende voorbeeldsituatie gebruiken:

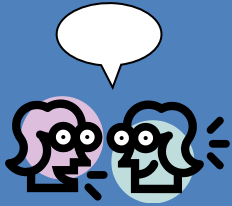
School en ouders bespreken (jaarlijks) de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind, omdat het in de planning zit (dus zonder directe aanleiding in het gedrag van het kind).

In dit model is een dergelijk gesprek ter voorbeeld uitgewerkt.

Stap	Inhoud
Afstemmen 	<p><i>Twee keer per jaar registreren we hoe het kind sociaal-emotioneel functioneert, naar aanleiding van alle observaties die we voortdurend doen. We vinden het fijn om met u te praten over uw kind.</i></p> <p><i>We willen u vertellen hoe wij het functioneren van uw kind zien en hoe wij uw kind ondersteunen hierbij. We zijn benieuwd naar uw kijk op uw kind. Dan kunnen we kijken of we samen op een lijn zitten zodat we elkaar kunnen versterken in de tegemoetkoming aan de zorgbehoeften van het kind. Dat vinden we als school heel belangrijk. O.k.?.....</i></p> <p><i>Eerst wil ik vertellen hoe ik uw kind ervaar op school, dit ook aan de hand van ZIEN!. Daarna ben ik benieuwd wat uw kijk op uw kind is. Zullen we zo het gesprek voeren?</i></p>
Beelden verhelder 	<p><u><i>Het beeld van de school</i></u></p> <p><i>Uw kind heeft het naar ons idee goed naar zijn zin op school. Bij het werk gaat hij altijd direct aan de slag; hij is geconcentreerd bezig; kortom: hij is betrokken op zijn werk. Ook kan hij goed met de andere kinderen opschieten. Hij helpt zijn buurjongen dikwijls; hij doet altijd mee op het plein. Volgens mij is hij een echte leidersfiguur, want ik zie dikwijls dat Iedereen mag hem graag.</i></p> <p><u><i>Kortom Herkent u dit bij uw kind?</i></u></p> <p>Zo nee</p> <p><i>Ouders: Nou, hij gaat met plezier naar school. Maar rekenen vindt hij niet zo leuk de laatste tijd. En hij heeft er nog steeds moeite mee dat Chris van school af is.</i></p> <p>Zo ja</p> <p><i>Kunt u ook situaties noemen dat hij ...</i></p> <p><i>Wat vindt u ervan dat uw kind zo reageert?</i></p> <p><u><i>Het beeld van de ouders verhelder</i></u></p> <p><i>Ik heb van u een reactie gehoord op wat ik over uw kind heb gezegd. Wilt u nog meer over uw kind zeggen?</i></p>

Volgens mij is hij op school betrokken op zijn werk en voelt hij zich prima. U kunt zich daar over het algemeen wel in vinden. Daarnaast valt het u de laatste tijd op dat hij rekenen niet meer zo leuk vindt; en dat hij zich thuis verveelt omdat Chris is verhuisd. Bent u het met deze samenvatting eens?

Het gesprek
Naar een
totaalbeeld...

We herkennen elkaar daarin dat het prima is wat betreft het welbevinden en de betrokkenheid van het kind. U maakt er een kanttekening bij: Rekenen vindt hij de laatste tijd niet zo fijn. En hij verveelt zich thuis sinds Chris verhuisd is. Zullen we daar verder op doorgaan?.....

Perspectief
hoe gaan we
verder?

*Fijn dat het zo goed gaat met hem.
Nu zijn reactie op het feit dat Chris verhuisd is
Dat rekenen:
Ik zal hem eens observeren en er een gesprekje met hem over voeren.*

**Afsluiting en
afspraken**

*Ik zal in ieder geval ... U zou ook bij hem informeren naar ...
Ik stel voor dat ik daarna even contact met u zoek
Zullen we afspreken dat..
Kunnen we zo het gesprek afronden?*

2.5 Gespreksmodel meer gecompliceerd gesprek - voorbeeld

Stap	Inhoud
<p data-bbox="124 421 316 454">Afstemmen</p> 	<p data-bbox="373 421 552 454"><u>Voorbeeld 1</u></p> <p data-bbox="373 465 1409 584"><i>Twee keer per jaar registreren we hoe het kind sociaal-emotioneel functioneert, naar aanleiding van alle observaties die we voortdurend doen. We vinden het fijn om met u te praten over uw kind.</i></p> <p data-bbox="373 595 1469 837"><i>We willen u vertellen hoe wij de ontwikkeling van uw kind zien en hoe wij uw kind daarbij verder willen helpen. We vragen u ook uw kijk op de situatie aan ons te vertellen. Dan kunnen we kijken of we samen op één lijn zitten, zodat we elkaar kunnen versterken in de tegemoetkoming aan de zorgbehoefte van uw kind. Dat vinden we als school heel belangrijk. O.K.?</i></p> <p data-bbox="373 848 1225 882"><i>Eerst wil ik vertellen Daarna ben ik benieuwd wat u</i></p> <p data-bbox="373 936 564 969"><u>Voorbeeld 2:</u></p> <p data-bbox="373 981 1409 1093"><i>Hartelijk welkom op school. Ik begrijp dat u zich zorgen maakt. Ik wil graag horen welke deze zijn. Daarna gaan we erover in gesprek. We zullen gezamenlijk kijken wat we hieraan kunnen doen.</i></p>
<p data-bbox="124 1176 316 1238">Beelden verhelderen</p> 	<p data-bbox="373 1176 552 1209"><u>Voorbeeld 1</u></p> <p data-bbox="373 1220 730 1254"><u>Het beeld van de school</u></p> <p data-bbox="373 1265 1038 1299"><i>Uw kind kan zich goed verplaatsen in ... enz.</i></p> <p data-bbox="373 1310 1485 1429"><i>Hij vertoont wat minder sociaal initiatief. Daarmee bedoelen we dat uw kind moeilijk op een ander kind afstapt om een contact te beginnen. Ik zal u een voorbeeld geven:</i></p> <p data-bbox="373 1440 1469 1682"><i>Vanmorgen vroeg kwam hij het plein op. Zijn vriendjes waren al bezig met een spel. Hij ging er gewoon bijstaan en wachtte af. Hij zocht wel de groep op, dat wel, maar hij maakte geen contact. Wij vinden dit wel belangrijk omdat hij hierdoor erg afhankelijk kan worden van de anderen. Als hij zelf initiatief neemt heeft hij wat meer greep op de eigen situatie in de groep.</i></p> <p data-bbox="373 1736 842 1769"><i>Kunt u zich in dit beeld vinden?</i></p> <p data-bbox="373 1780 485 1814">Zo nee</p> <p data-bbox="373 1825 1270 1859"><i>Uw kind neemt thuis wel initiatief in contacten met anderen.</i></p> <p data-bbox="373 1870 1401 1904"><i>Wat zou hem helpen, zodat hij op school doet wat hij thuis laat zien?</i></p> <p data-bbox="373 1915 453 1948">Zo ja</p> <p data-bbox="373 1960 1007 1993"><i>Eventueel: Kunt u meer situaties noemen?</i></p> <p data-bbox="373 2004 1018 2038"><i>Wat vindt u ervan dat uw kind zo reageert?</i></p>

We kunnen concluderen dat we beiden vinden dat uw kind weinig initiatief vertoont. Op school uit dat zich en thuis merkt u

Het gesprek

Naar een totaalbeeld...

Het beeld is dus wel duidelijk. Nu wil ik graag het volgende bespreken: Waarin is hij al wel goed? Wat zouden we hem kunnen bieden om tot dit gedrag te komen? Hoe kunnen we uw kind ondersteunen? Hoe zouden we die ondersteuning kunnen bieden?

Perspectief

hoe gaan we verder?

Als de school een (concept)hulpplan heeft opgesteld:

1. Het doel van het hulpplan.

1.a. Licht dit toe

Als hij het schoolplein op komt, stapt hij op het groepje kinderen af en vraagt of hij mee mag doen; dit na 6 weken evalueren.

1.b. Vraag instemming

Vindt u dit een zinvol doel?.... Wat denkt u, zou hij dat kunnen halen?

2. De aanpak zelf

2.a. Licht de aanpak toe

Licht het toe in concrete gedragstermen.

Tijdens het buitenspelen van de klas observeer ik hem. Daar ga ik na afloop met hem over praten. Dat doen we even samen in een apart kamertje. Dan zeg ik wat ik gezien hebenz.

2.b. Vraag een reactie van de ouders

In de meeste gevallen zullen de ouders hun waardering voor de school uitspreken.

Daarnaast zullen ze wellicht opperen dat zij er thuis ook wat aan willen doen. Spreek daarover uw instemming uit en zeg dat daardoor de kans groter is dat het kind het doel bereikt.

Indien ouders niet op eigen initiatief aangeven er thuis ook wat aan te willen doen:

Omdat uw kind thuis ditzelfde gedrag vertoont, zou u thuis hieraan ook kunnen werken. Dan zijn we van twee kanten met dezelfde zorgbehoefte van uw kind bezig. Daardoor leert uw kind waarschijnlijk nog beter contact te maken met anderen. ...

Zou u er thuis ook mee aan de slag willen? Op welke manier zou u er thuis mee aan de slag kunnen?

3. Bedenk ideeën om thuis uit te voeren

Doet u al zoiets? ... Ideeën van ouders bespreken. Neem hier alle rust voor. Mogelijk kan de school erbij aansluiten.

Zo ja: Deze ideeën bespreken. Ga verder bij 4

Zo nee: *Ik noem er zo maar wat op. Kijkt u of er wat voor u bij zit? Ik ben benieuwd.*

Lees samen de betreffende oudersuggesties door (te vinden onder de knop 'Informatief' op het startscherm van ZIEN!).

En ... zit er wat voor u bij? Is er voor u iets waarmee u concreet aan de slag kunt? Deze ideeën bespreken. Ga verder bij 4.

4. Ideeën bespreken:

Ouders maken de "vertaalslag" naar de concrete thuissituatie, nl. door de ideeën concreet uit te werken.

Vraag de ouders het volgende te beschrijven:

- een concrete situatie
- het gedrag van het kind in die situatie
- wat zij als ouders gaan doen
- wat zij verwachten hoe hun kind erop zal reageren.
- of de ouders dit zinvol vinden
- of dit voor de ouders te doen is.

Werk meer situaties uit. Hierdoor overstijgen ouders de concrete situatie en zijn ze gericht op de doelstelling (namelijk, dat een kind een bepaalde vaardigheid leert).

5. Ouders beslissen wat ze thuis gaan doen

Indien de ouder op een betrokken manier ideeën heeft besproken:

U kunt de volgende vragen gebruiken:

- Wat spreekt u nu het meest aan?
- Wat gaat u daarmee thuis doen? In welke situaties?
- Heeft u ook enig idee hoe vaak u dit gaat doen?

Wanneer u weerstanden bij de ouders ervaart tijdens het bespreken van ideeën, geef dan invoelende reacties, zoals:

- *U voelt zich hier niet mee geholpen ... (zwijgen, ruimte geven) ...
Ziet u op dit moment dingen waarvan u zegt: dáár zouden wij ons mee geholpen voelen?*

Dit is wat ik kan zeggen. Misschien hebt u behoefte aan meer... Ik kan niet aan uw behoefte voldoen. We kunnen eens kijken of we met de ib'er verder kunnen gaan.

Afsluiting en afspraken

- *U krijgt binnenkort het hulpplan van mij.*
- *Wij gaan er op school mee aan de slag. U gaat er thuis mee aan de slag.*
- *Zullen we nu vast een datum voor de evaluatie noteren?*
- *Als u vragen hebt kunt u altijd ...*
- *Ik ben benieuwd hoe het zal gaan met...*
- *Kunnen we het gesprek zo afronden?*
- *Bedankt voor uw komst en dit gesprek.*

Hoofdstuk 3 - De relatie met ouders

3.1 Inleiding

Als school en leerkracht zijnde is het contact met ouders van groot belang. De betrokkenheid op elkaar is essentieel. Zonder die betrokkenheid is de samenwerking die nodig is niet mogelijk. Ouders en leerkracht dienen schouder aan schouder te staan. Uiteindelijk hebben zij beiden het zelfde doel: het welbevinden en de ontplooiing van het kind.

In dit hoofdstuk willen we ingaan op de relatie die er is tussen ouders en leerkracht. Ook de relatie tussen de ouders en de school wordt beschreven. Daarna wordt ingegaan op de verschillende vormen van ouderbetrokkenheid. Tot slot wordt de loyaliteitsdriehoek beschreven.

3.2 Educatief partnerschap

We kunnen de relatie met ouders als volgt typeren: Gelijkwaardigheid vanuit verschillende posities. Waarom gelijkwaardig? School en ouders zijn medebroeders. De school beoordeelt de ouders niet. De school kan situaties wel beschrijven en daarover uitleg geven. Ouders op hun beurt beoordelen ook niet, maar ze zijn wel klant. Ouders spreken bij voorkeur in wensen en zo nodig in klachten.

We benoemen de relatie ouders – school van uit verschillende posities:

- De ouders zijn de eerstverantwoordelijken over hun kind. Ze kennen hun kind goed en vanwege hun (bloed)band zijn ze primair aan hun kind verbonden en primair loyaal aan hun kind.
- De school heeft professionele opvoeders: ze kunnen zich beroepen op hun vak.
- De school is meerzijdig partijdig: ze voelen zowel met het kind mee als met de ouders. Dit laatste is spannend in de situatie dat ouders in de ogen van de school iets niet goed doen in de opvoeding. Daarom: Geen oordeel vellen over ouders, maar wel begrip tonen. Het is ook mogelijk hen nieuwe wegen voor te houden. Zie het gespreksmodel en bijlage 2. De school is in zekere mate niet geheel afhankelijk van de opvoeding van de ouders (bijvoorbeeld in geval van een scheidingsproces). De school kan compenseren.
- De school vervult tijdens een gesprek een dubbelrol: de rol van medeopvoeder en die van gespreksleider. Als dit erg spant kan de school met twee mensen het gesprek voeren: de leerkracht kan zich concentreren op de opvoedingstaak; een ander is gespreksleider.

3.3 Vormen van ouderbetrokkenheid

Zoals eerder genoemd, is ouderbetrokkenheid essentieel. Een goede samenwerking tussen ouders en leerkracht zal de ontwikkeling van de leerling ten goede komen. In het boek 'Samen. Oudercontacten in ontwikkelingsgerichte scholen' van Janssen-Vos en Weijers (2009) wordt daar ook over geschreven. Als het goed is hebben alle partijen hetzelfde belang: elk van de partijen wil dat het goed gaat met het kind. Ouders

kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan hun ontwikkeling op school. Ouders kunnen ondersteunen (bijvoorbeeld thuis lezen, helpen met rekenen) en voorwaarden scheppen (ontbijten, op tijd naar bed) en hun kinderen aanmoedigen door belangstelling te tonen en inzet op school te stimuleren.

In bovengenoemd boek worden een aantal vormen van ouderbetrokkenheid opgesomd. Die opsomming is te ordenen naar de inhoud en de vorm waarin die ouderbetrokkenheid gestalte krijgt. We nemen de opsomming hieronder over.

Bij inhoudelijke betrokkenheid gaan de contacten over:

- Handelingsplannen en handelingscontracten als het om kinderen gaat die speciale aandacht nodig hebben.
- Rapporten en portfolio's van kinderen, die laten zien wat ze hebben geleerd.
- Tests over het ontwikkelingsverloop van een kind.
- Toetsen die de school afneemt om de leervorderingen in kaart te brengen.
- Leuke activiteiten die de school of klas organiseert en waarbij ze ouders uitnodigen.
- Overige activiteiten waarvoor de hulp van ouders wordt ingeroepen.
- Klachten van ouders.

In welke vorm werken scholen aan ouderbetrokkenheid:

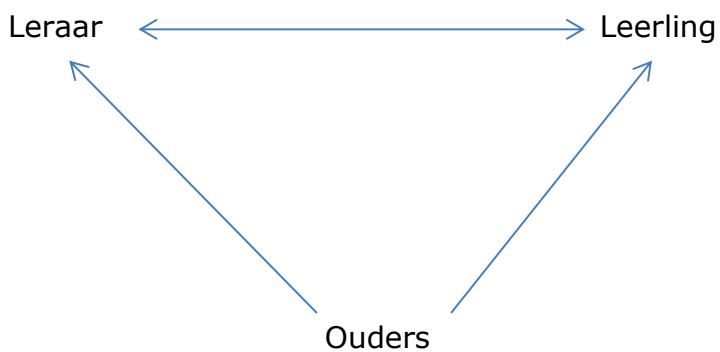
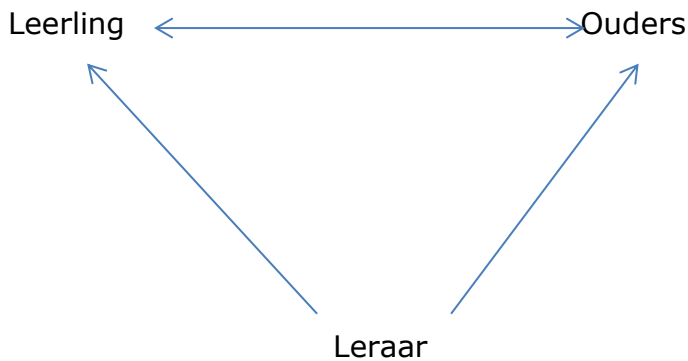
- Huisbezoeken van leerkrachten om zich in te leven in de thuissituatie van de kinderen.
- Incidentele afspraken over gebeurtenissen of over zorgen over een kind.
- Rapportgesprekken of tienminutengesprekken over het rapport van de kinderen.
- Leerling-/oudergesprekken waarin het kind zelf meedenkt over zijn ontwikkeling.
- Ouderavond waarop over een bepaald onderwerp gesproken wordt, waar ouders vragen stellen en onderlinge contacten leggen.
- Schoolgids en schoolplan waarin de school zichzelf voor de ouders beschrijft en overige schriftelijke informatie (schoolkrant, informatiebrief of op internet).
- Ouderovereenkomst waarin wordt vastgelegd wat de ouder van de school mag verwachten en wat de school van de ouders verwacht.
- Panelgesprekken waarin ouders meningen uitwisselen zodat de school haar kwaliteit naar een hoger niveau kan tillen.
- Ouderenquête waarmee ouders hun mening en adviezen kenbaar maken.
- Vertrouwenspersoon voor de opvang en ondersteuning bij klachten over seksuele intimidatie, ongewenste intimidatie en lichamelijk of psychisch geweld.
- Oudercoördinator die contacten tussen ouders bevordert.
- Ouderkamer; een ruimte waarin ouders elkaar ontmoeten en die zij voor eigen bijeenkomsten en activiteiten gebruiken.

3.4 interacties en loyaliteit

In het boek 'Ouders in de school' van De Vries (2007) wordt geschreven over loyaliteit. Loyaliteit is iets wat elke ouder, wat elke leerkracht, ieder mens heeft. Een citaat uit dit boek: *"Het is goed om stil te staan bij het begrip loyaliteit op school. Dit begrip kan*

worden uitgelegd als een situatie van 'trouw zijn aan' die niet mag worden aangetast. Te loyaal zijn aan iemand (of zichzelf) betekent namelijk altijd te weinig loyaal zijn aan iemand anders (of zichzelf). Loyaliteit is daarmee een gegeven en het bewaken van loyaliteit aan wie dan ook (inclusief zichzelf) een opdracht."

Om te laten zien hoe de loyaliteit tot uiting komt in verschillende relaties, zijn in het boek 'Ouders in de school' een aantal loyaliteitsdriehoeken opgenomen.

Om het begrip loyaliteit en deze loyaliteitsdriehoeken nog meer te verduidelijken nogmaals een citaat uit 'Ouders in de school': "Vanzelfsprekend is het in de ene relatie eenvoudiger om loyaliteit te bewaken dan in een andere. Zo bewaken ouders en kinderen de wederzijdse loyaliteit dusdanig dat er niemand tussen komt. Er is zelfs gauw sprake van overloyaliteit oftewel misplaatste loyaliteit (en dus vaak ten koste van de leraar, de school of iemand anders uit de nabije schoolomgeving). Van ouders mag echter worden gevraagd om ook loyaal te zijn aan de school, aangezien er anders onwerkbaar relaties ontstaan die schadelijk zijn voor hun kind. Anderzijds dient de school ervoor te zorgen even loyaal te zijn aan de ouders als aan hun kind, immers waar er sprake is van een relatie is er eveneens sprake van loyaliteit. Loyaal betekent naast **trouw** zijn ook **oprecht**. Het bewaken van loyaliteit heeft alles te maken met een oprechte relatie tussen mensen. Het wordt een ouder moeilijk gemaakt loyaal te blijven wanneer onrecht tussen zijn/haar kind en een leraar niet is opgelost. Er is immers sprake van een, in de ogen van de ouders (en de leerling), onoprechte situatie."

Hoofdstuk 4 - Afbakening van de professionele taak van de school

4.1 De professionele rol van de school

Weest u zich bewust van de rol van de school wanneer u in gesprek bent met de ouders over de aanpak van het kind; u bent van professie geen hulpverlener of opvoedingsondersteuner. Een voorbeeld: Als de ouders zich tegenover u hulpbehoevend opstellen over de opvoeding thuis, dan kan het zijn dat u haast als vanzelf de rol van hulpverlener gaat vervullen. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn, maar als professional moet u zich er wel bewust van zijn. Zorg ervoor dat u zich altijd als professional kunt verantwoorden over uw rol tijdens oudergesprekken. Daarom worden de rollen hieronder duidelijk omschreven.

Definitie van beide rollen.

- Een **hulpverleningsrelatie**: De hulpverlener is er voor de ouders; het betreft de totale opvoedingssituatie thuis. De ouders kunnen met al hun opvoedingsvragen bij de hulpverlener terecht.
- Een **gelijkwaardige relatie**: De school is samen met de ouders medeopvoeder van het kind. Afstemming tussen de medeopvoeders is bevorderlijk voor de ontwikkeling van het kind / de leerling. Daarvoor is overleg nodig.

Aspecten	Rol van de school	Rol van de hulpverlener
Doel	<p>School en ouders stemmen af op het gebied van de ondersteuningsbehoefte van het kind op basis van de scores op ZIEN!.</p> <p>Niveaus van afstemming:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informatie-uitwisseling - samen denken - samen beslissen - samen doen <p>De school heeft een besluit genomen op welke niveaus de afstemming plaats vindt.</p>	<p>Er is voorzien in de ondersteuningsbehoefte van de ouders met betrekking tot de totale opvoeding binnen het gezin.</p> <p>De ouder is doelgroep.</p>
De verhouding tot de ouders	<p>Gelijkwaardigheid:</p> <p>Beiden zijn betrokken op hun eigen opvoedingstaak en de afstemming daarvan.</p>	<p>Hulpverleningsrelatie:</p> <p>De hulpverlener is betrokken op de ouders in hun totale opvoedingstaak.</p>

Aanleiding en initiatief	<ul style="list-style-type: none"> • De school: <ul style="list-style-type: none"> ○ Jaarlijkse leerlingbespreking ○ Informatie vragen aan de ouders ○ Informeren over het hulpplan ○ Bespreken van het handelen van zowel ouders als school. • De ouders: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ouders nemen initiatief vanwege de vragen of zorgen met betrekking tot hun kind in de schoolsituatie. 	(Meestal:) Ouders stellen een vraag
Inhoud	De scores van ZIEN! en de manier waarop school en / of ouders kunnen beantwoorden aan de ondersteuningsbehoefte van het kind.	De totale opvoedingssituatie thuis
Taal waarin gesproken wordt over het kind	ZIEN!-begrippen	Niet gedefinieerd
De rol van oudersuggesties binnen ZIEN!	In functie van de afstemming van het beantwoorden aan de ondersteuningsbehoefte van het kind.	Deze kunnen een rol vervullen als deze toevalligerwijze betrekking hebben op de vragen van de ouders.
Ondersteuningsbehoefte van de ouders	Inzicht in en concretisering van de taak die de ouder op zich neemt in het kader van de geconstateerde onderwijsbehoefte van het kind.	Alle opvoedingsvragen van de ouders.

4.2 Specifieke gespreksvaardigheden op het grensgebied mede-opvoeder / hulpverlener

Aspecten	Situatie	Gespreksvaardigheden
<p>N.a.v. het informeren naar de thuissituatie</p>	<p>De school vraagt naar het beeld van de ouders</p>	<p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stelt zich als professional op (bewustzijn van eigen rol, beheersen van de nodige gespreksvaardigheden, m.n. doelgericht doorvragen en begrip tonen) - geeft ouders ruimte om zelf hun grenzen te bepalen in het geven van informatie. - ontvangt de informatie en laat blijken dat hij deze informatie functioneel inzet (er wat mee doet, indien relevant).
<p>N.a.v. de medewerking van ouders thuis</p>	<p>a. Ouders achten het niet hun taak om samen te werken.</p> <p>b. Ouders willen thuis meewerken maar weten niet hoe ze dit kunnen concretiseren; oudersuggesties inzetten</p> <p>c. Tijdens gesprekken over de medewerking van ouders thuis komen onderliggende opvoedingsvragen van ouders aan de orde, waardoor het moeilijk is de suggesties thuis uit te voeren.</p>	<p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maakt de situatie meer inzichtelijk - informeert naar de achtergronden van de houding van de ouders; - wisselt hierover van gedachten - Uiteindelijk aanvaardt de school het standpunt van de ouders. <p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - legt de geselecteerde oudersuggesties voor; - ondersteunt ouders bij het concretiseren daarvan door: <ul style="list-style-type: none"> o de concrete situatie thuis bespreekbaar te maken; o de voornemens klein te helpen maken - laat ouders zelf verwoorden wat ze gaan uitvoeren. <p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - helpt de situatie verhelderen; - ondersteunt ouders bij het accepteren van de situatie; - beslist of hier de grens ligt: <ul style="list-style-type: none"> o Zo ja: adviseert ouders om ergens anders een hulpvraag te stellen.

	voeren;	<ul style="list-style-type: none"> o Zo nee: de school adviseert (met bewustzijn van de professionele rol)
Ouders komen met een hulpvraag over de thuissituatie	Ouders komen met een hulpvraag	<p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informeert naar de hulpvraag. - maakt een inschatting van de situatie en legt deze voor aan de ouders. - gaat wel door als de school mogelijkheden ziet en als de vraag samenvalt met de scores op ZIEN! - geeft een advies om ergens anders de vraag te stellen indien de school besluit niet verder te gaan.
<p>Het dilemma van de school bespreekbaar maken</p> <p>(hiermee wordt bedoeld: als de school zich op het grensgebied tussen hun taak en verantwoordelijkheid en die van de ander, bijvoorbeeld de ouders, hulpverlening enzovoort, begeeft.)</p>	<p>a. U verkeert tijdens het gesprek daarover in onzekerheid.</p> <p>b. U besluit te stoppen.</p> <p>c. U besluit door te gaan.</p>	<p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - benoemt de situatie en geeft redenen op waarom u zich afvraagt of het uw taak is. - geeft aan daarover na te willen denken. <p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - benoemt de situatie en geeft redenen op. - voelt zich verantwoordelijk voor de ouders in die situatie en biedt aan met ouders mee te denken over het vervolg. <p>De school:</p> <ul style="list-style-type: none"> - is er zich van bewust dat ze de professionele rol overschrijdt. - is in staat dit op ieder gewenst moment bespreekbaar te maken.

Het slachtoffer reageert vanuit de positie van waaruit iemand zich hulpeloos gedraagt, uit angst voor het nieuwe, uit angst om risico's te nemen, om fouten te maken. Het slachtoffer kan op twee manieren slachtoffer zijn: op een zielige manier waardoor hij reddersgedrag uitlokt of op een irritante manier waardoor hij anderen uitlokt om hem aan te klagen (de aanklager).

De redder is de positie van waaruit iemand veelal ongevraagd zijn hulp aanbiedt. Hij maakt anderen door zijn hulp afhankelijk.

5.1.2 manieren om uit de dramadriehoek te blijven

Een citaat afkomstig uit [dit artikel](#) over de dramadriehoek:

"De moraal van het verhaal: laat je niet verleiden tot een van de rollen in de dramadriehoek. Je komt er namelijk niet uit en je wint er helemaal niets mee. Juist door uit de dramadriehoek te blijven, sta je onbevangen ten opzichte van de verschillende partijen en blijf je beschikken over de beste sturingsmogelijkheden. Je bent immers niet emotioneel betrokken. Blijf dus uit de dramadriehoek."

Hier volgen enkele tips om uit de dramadriehoek te blijven:

1. Herken dat je in de dramadriehoek bent gestapt. Die (h)erkenning geeft vaak al een gevoel van opluchting.
2. Spendeer geen tijd aan roddelen of "tactisch, strategisch" gedrag, maar aan hetgeen je bereiken wil.
 - Door de emotionele betrokkenheid, is het vaak verleidelijk om in dergelijke valkuilen terecht te komen. Probeer daarvoor te waken en de focus gericht te houden op de inhoud en de doelen.
3. Blijf onpartijdig communiceren.
 - Daarmee blijf je het dichtst bij de positie van neutrale getuige en bereik je het meeste.
4. Blijf kalm het geheel overzien.
 - Door afstand te nemen en als het ware met een 'helikopterview' de situatie te bezien, zal het makkelijker zijn om alle visies, oordelen, verwachtingen, belangen, ideeën, wensen enzovoort in kaart te brengen en te houden.
5. Sta open voor feedback.
 - Vaak zijn we geneigd om direct in de verdediging te schieten. Stel je open op voor feedback. Dit zal de communicatie versoepelen. Als je direct in de verdediging schiet, zal dat ook bij degene die feedback geeft weerstand opwekken en is het moeilijk om nog open, respectvol en gericht over een (gezamenlijk) doel te communiceren.
6. Stem steeds opnieuw goed af op elkaar.
 - Het gaat hier om zogenoemde metacommunicatie. Stel vragen die gericht zijn op de ander, bijvoorbeeld: begrijp ik je zo goed? Wat wil je delen? Klopt het dat...? Enzovoort.
7. Wees hard voor de inhoud en zacht voor de relatie.
 - Het is zaak de relatie goed te houden. Pas dan is het mogelijk om aan de inhoud toe te komen. Als de relatie (door ruis in de communicatie of door

externe factoren) verstoord is, is het vrijwel onmogelijk op een efficiënte en werkbare manier op de inhoud in te gaan.

8. Als je het idee of het gevoel hebt dat je in de dramadriehoek terecht komt:
 - geef een onverwachte reactie
 - ga na wat de ander echt wil en/of behoefte aan heeft
 - bedenk 'ik ben oké en hij/zij is oké' en geef dan een reactie. (Hiermee wordt bedoeld: ga er van uit dat ieder positieve intenties heeft.)

Deze informatie is deels afkomstig van:

<http://knaplastig-aps.blogspot.com/2009/12/dramadriehoek.html>
<http://www.nlpfreeyourmind.nl/documenten/Dramadriehoek%20JSW.pdf>

Op deze websites wordt dieper ingegaan op de informatie die hier gegeven is.

5.2 Bouwstenen voor een goede communicatie met ouders

In het boek 'Samen. Oudercontacten in ontwikkelingsgerichte scholen' van Janssen-Vos, F. & Weijers, A. (red) (2009) worden de processen in de communicatie en de eigen houding besproken. Handvatten daarvoor zijn zogenaamde bouwstenen. In dit document willen we die 'bouwstenen' overnemen.

Een citaat uit hoofdstuk 2 uit het genoemde boek: *'Het belangrijkste doel van deze bouwstenen rondom communicatie is dat een bewustwording tot stand komt over je eigen manier van communiceren. Je bent je eigen deskundige: jij weet het beste hoe je communiceert, alleen ben jij je er niet altijd van bewust welke processen er spelen. De bouwstenen kun je gebruiken om jezelf inzicht te geven in waar je sterke kanten liggen en waar je verbeterpunten ziet.'*

5.2.1. de eerste laag van het muurtje

De eerste laag van het muurtje bestaat uit 'welkom heten', 'begrenzen is groeien' en 'autonomie'.

Bouwsteen 1: Welkom heten

De fase van de acceptatie

Deze bouwsteen is essentieel omdat met dit gebaar meteen duidelijk wordt gemaakt dat de ander ertoe doet. Dit welkom heten is geen eenrichtingsverkeer maar gebaseerd op gelijkwaardigheid. We hebben daar non-verbale rituelen voor gevonden: je geeft elkaar een hand, je kijkt de ander aan, je biedt een stoel aan. Doordat we dit herkennen, realiseren we ons ook dat een hartelijk welkom er niet altijd is. Soms heeft zich iets voorgedaan waardoor afstand is genomen, of door de ouder of door de leerkracht.

Bouwsteen 2: Begrenzen is groeien

De fase van het onderzoeken van het onderwerp

De bouwsteen 'welkom heten' kan niet zonder die over 'begrenzen'. Net als voor een kind is het ook voor een volwassene belangrijk om de ruimte af te bakenen, te beperken omdat die anders onoverzichtelijk en daardoor ook onveilig wordt. In contact is het dus heel belangrijk om én duidelijk te zijn waarover het gesprek gaat, én de ander met een eigen inbreng welkom heten.

Bouwsteen 3: Autonomie

De fase van het loslaten

De derde bouwsteen gaat over autonomie; het verantwoordelijkheid nemen en geven. Wij vatten dit begrip meestal op als 'voor jezelf zorgen', maar in dit geval wordt er iets anders mee bedoeld. Iedere opvoeder heeft zijn eigen taak en dient daar ook bij te blijven. De leerkracht is er in de eerste plaats om het kind onderwijs te geven, de ouder in de eerste plaats om het kind op te voeden. Als de leerkracht die taak van ouders over wil nemen (bijv. omdat ouders incompetent lijken of blijken), gaat de leerkracht eigenlijk bij zijn plek als leerkracht vandaan. Iedereen heeft een vuurtje in zich wat hij/zij brandend moet houden. Daar moet ieder zelf voor zorgen. De mensen om je heen kunnen alleen bescherming geven om het vuurtje zo goed mogelijk te laten branden. Tussen de leerkracht en de ouder is er een gedeelde verantwoordelijkheid, want er is sprake van een horizontale relatie, een contact tussen volwassen posities. De verantwoordelijkheid van beide partijen is dus even groot.

5.2.2. de tweede laag van het muurtje

De tweede laag van het muurtje bestaat uit 'de tweede positie', 'de eerste positie' en 'de derde positie'.

De tweede positie: 'jij' – ruimte en aandacht voor de ander

De ander staat op de eerste plaats: actief luisteren, in de huid van de ander (de ouder) proberen te kruipen, de ander begrijpen.

De ander gaat voor, de leerkracht staat op de achtergrond.

- Voordelen: veel aandacht voor de ander, de ander voelt zich gezien en begrepen.
- Risico's: een te grote betrokkenheid en geen ruimte meer voor jezelf.

Veel leerkrachten werken op deze manier. Dit kan een groot gevaar zijn en zorgen voor een burn-out. Het is noodzakelijk om een evenwicht te houden tussen ruimte voor de ander en ruimte voor jezelf.

De eerste positie: 'ik' – de ruimte en aandacht voor mij

Jezelf als leider op de voorgrond zetten: ik onderneem actie, ik hak knopen door, ik stel grenzen, ik bakken af.

Jezelf als leider op de voorgrond zetten, zowel verbaal als non-verbaal, komt voort uit de vaardigheid ruimte innemen. Dit is essentieel want het biedt veiligheid. Een veilig groepsklimaat of veilig klimaat in een oudergesprek, is de verantwoordelijkheid van de leerkracht.

Als je als leerkracht die veiligheid niet kunt bieden, gaat de groep op zoek naar een natuurlijke leider.

- Voordelen: duidelijkheid en doortastendheid.
- Risico's: felheid, te hard en/of te snel willen gaan.

De derde positie: het geheel – ruimte en aandacht voor het overzicht

De helikopter-view: positie van cameraman, de vogel met de blik van bovenaf, afstand en ruimte maken om naar het totaal te kijken; je wil overzicht.

- Voordelen: zicht op het geheel. Je wordt niet in beslag genomen door Details, maar hebt ruimte om het totaal te overzien zonder meteen te oordelen.
- Risico's: achterover leunen en teveel afstand nemen

Leerkrachten zijn zich van deze positie misschien wel het minst bewust. Wie neemt per dag een paar keer een moment om afstand te nemen en overzicht te krijgen? Even afstand nemen verruimt je blik en geeft ruimte aan creativiteit.

5.2.3. de derde laag van het muurtje

De derde laag van het muurtje bestaat uit 'de rol van de ouder', 'de rol van de leerkracht' en 'de rol van het kind'.

De bouwstenen van de ego-posities zijn de rollen in de communicatie: de ouderrol, de volwassenenrol en de rol van het kind. Iedereen (ook een kind) beschikt over deze posities als uitgangspunt om te denken, voelen en handelen. Als je in contact bent met jezelf of met de ander, doe je dit altijd vanuit één van deze ego-posities.

De rol van de ouder

De 'voedende' ouder heeft aandacht voor positieve zorg: een complimentje, let op wat goed gaat, bemoedigt met een aai of knipoog, raakt aan, geeft aandacht, beschermt. De 'kritische' ouder heeft kritiek: let op wat er mis gaat, bekritiseert, telt fouten, verbiedt, stelt vragen, zegt: dat lukt je nooit, weer mis, zie je wel.

De rol van de leerkracht (de volwassene)

De volwassene heeft een directe lijn met de voedende ouder en het vrije kind. Hij is zelfstandig, gelijkwaardig, kan actief (onder)handelen en zoekt bij het oplossen van problemen de gulden middenweg. Hij bemiddelt.

De rol van het kind

Vrije kind: spontaan, soepel in beweging, speels, onbekommerd, emotioneel vrij, actief

Aangepaste kind: is zich voortdurend bewust van de reacties van anderen op zijn gedrag, past zich daarop aan, wil braaf gevonden worden, erbij horen zonder autonoom te zijn, kan zich verliezen in de ander.

Rebelse kind: in opstand, zal alles doen om gezien te worden, kan zonder de ander niet functioneren.

Het is voor leerkrachten interessant om te bekijken vanuit welke positie(s) zij een gesprek ingaan. Meestal zijn de posities snel ingenomen: hoe denk je over de ander, hoe spreek je de ander aan. Is dat vanuit een leerkrachtrol (de volwassene) of meer vanuit de kindpositie: je past je snel aan of wordt rebels.

Afsluiting

We hopen dat u zich door het lezen van dit document bewust bent geworden van de vele valkuilen die gesprekken met ouders met zich meebrengen, maar ook de vele mogelijkheden en verrijkingen die ze op kunnen leveren.

Het helpt u goed om te gaan met oudergesprekken, waardoor u ze kunt gebruiken als hulpmiddel in plaats van ze te zien als 'verplichte nummers'.

Onthoud altijd: het gaat om het welbevinden van het kind!

Driestar Educatief heeft veel ervaring in het voeren van oudergesprekken en het coachen van leerkrachten, ib'ers en directieleden in het voeren van zulke gesprekken. Mocht u geïnteresseerd zijn in het aanbod van Driestar Onderwijsadvies om op uw school hier aandacht aan te besteden, bijvoorbeeld door middel van een workshop of studiedag, waarbij eventueel ook acteurs aanwezig zijn, dan gaan we graag daarover met u in gesprek.

Contactgegevens vindt u op http://www.driestar-onderwijsadvies.nl/passend_onderwijs of op http://www.zienvooronderwijs.nl/scholing_PO als u het voeren van oudergesprekken wilt koppelen aan ZIEN!.

Literatuuropgave

Janssen- Vos, F. & Weijers A. (red) (2009). *Samen. oudercontacten in ontwikkelingsgerichte scholen*. Alkmaar: De Activiteit.

De Vries, P. (2007). *Ouders in de school*. Amersfoort: CPS uitgeverij.

Sanders, M. (2009). *Dramadriehoek*. Verkregen via: <http://knaplastig-aps.blogspot.com/2009/12/dramadriehoek.html>.

Onderwijsservicecentrum (2007). Verkregen via: <http://osc.de-csv.nl/LinkClick.aspx?fileticket=%2b8w20Q3%2fexs%3d&tabid=90&mid=465>.

Gil-Toresano, B. en Van den Brand, A. (2007). Verkregen via: <http://www.nlpfreeyourmind.nl/documenten/Dramadriehoek%20JSW.pdf>.

Bijlage 1 - Cirkel van de basisontwikkeling

In deze bijlage treft u ter aanvulling de cirkel van de basisontwikkeling, met de bijbehorende theorie. In paragraaf 5.2 wordt naar deze cirkel verwezen.

Binnen de **BASISONTWIKKELING** moet er een samenhangend geheel zijn tussen functieontwikkeling, persoonlijkheidsontwikkeling, verkenning van de wereld en enkele vak- en vormingsgebieden. Dit wordt binnen de theorie van de basisontwikkeling gesymboliseerd in drie cirkels.

In de **binnenste cirkel** staan de basiskenmerken, die tevens ook de doelen kunnen zijn. Een persoon kan zich pas goed ontwikkelen als: men emotioneel vrij is, nieuwsgierig is en als het zelfvertrouwen heeft.

In de **middelste cirkel** zien we de persoonlijkheidsontwikkeling beschreven: actief zijn, uiten en vorm geven – communiceren, de wereld verkennen, voorstellingsvermogen en creativiteit, samenwerken, zelfsturing, zelfstandigheid, reflecteren, redeneren en probleem oplossen.

In de **buitenste cirkel** zien we de gebieden van de specifieke kennis en vaardigheden: woorden en begrippen, waarnemen en ordenen, motorische vaardigheid, hoeveelheden en bewerkingen, gereedschappen en technieken, sociale vaardigheid, schematiseren en symboolvorming, geschreven en gedrukte taal.

